

ความเป็นวีรบุรุษของท้าวฮุ่งหรือเจือง : มุมมองจากมหากาพย์เรื่อง “ท้าวฮุ่ง-ท้าวเจือง”

ชูศักดิ์ สุกรนันท์

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความเป็นวีรบุรุษของท้าวฮุ่งหรือท้าวเจือง จากมุมมองในมหากาพย์เรื่องท้าวฮุ่งหรือเจือง มหากาพย์เรื่องนี้เป็นวรรณคดีวีรบุรุษที่มีชื่อเสียงมากแห่งอุษาคเนย์ ได้นำเสนอการสวดสรรเสริญวีรกรรมของวีรกษัตริย์ในสมัยโบราณ พบว่า มีผู้ศึกษาเรื่องราวของมหากาพย์เรื่องนี้ในแง่มุมต่างๆเป็นจำนวนมาก ส่วนการวิเคราะห์ความเป็นวีรบุรุษของท้าวฮุ่งหรือท้าวเจืองนั้นพบว่า ท้าวฮุ่งหรือเจืองนั้นเป็นวีรบุรุษทางวัฒนธรรมและสามารถประมวลความเป็นวีรบุรุษโดยรวมได้แก่ ทรงมีพระปรีชาสามารถในการรบ ทรงมีความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว ทรงอุดมบุญญาอนุภาพ ทรงมีภาวะผู้นำที่ดี ทรงยึดมั่นในหลักจารีตประเพณี ทรงเป็นที่เคารพรักและมีความรักที่มั่นคง

The heroic of Thao Houg or Chueng: A viewpoint towards the epic entitled,
“Thao Houg-Thao Chueng”

Chusak Sukaranandana

ABSTRACT

This article aims to analyze the heroic of Thao Houg or Thao Chueng towards the epic entitled, “Thao Houg-Thao Chueng”. As a notable heroic chronicle literature to praise the ancient valiance in Southeast Asia, it is found that there are many different viewpoints referred to this epic. In view of the story analysis, Thao Houg or Chueng held for the cultural heroic who had wisdom in martial obligations. He was regarded to doughtiness, righteousness, leadership, and conservatism. So Thao Houg or Chueng became respectable and durably benevolent.

บทนำ

“ท้าวฮุ่งหรือเจือง”เป็นมหากาพย์ที่มีชื่อเสียงของลาว เป็นวรรณคดีวีรบุรุษที่ได้นำเสนอการสวดสรรเสริญวีรกรรมวีรชาติของชนชาติในสมัยโบราณ บริเวณลุ่มน้ำกก จังหวัดเชียงราย คือท้าวฮุ่งหรือเจืองที่ได้ทำศึกสงครามปกป้องบ้านเมืองและขยายอาณาเขต แผ่นดินแสนภาพ ครอบคลุมดินแดนกว้างใหญ่ไพศาล ผู้รจนาเรื่องนี้ไม่ปรากฏนามสันนิษฐานว่าเป็นกวีนิพนธ์จากราชสำนักล้านช้าง ซึ่งมีความชำนาญในการแต่ง มีลีลาการแต่งที่ไพเราะเพราะพริ้ง มีนักวิชาการนำเรื่องนี้มาศึกษา อภิปรายและวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวาง สุจิตต์ วงษ์เทศ(2538 : 16) กล่าวว่า ท้าวฮุ่งหรือขุนเจืองเป็นชื่อของวีรบุรุษทางวัฒนธรรมข้ามพรมแดน เผ่าพันธุ์สองฝั่งโขง ดวงเดือน บุญยวง(2538 : 183)กล่าวว่ามหากาพย์เรื่องนี้แต่งขึ้นระหว่างศตวรรษที่ 14-16 โดยนักกวีล้านช้าง ส่วนจิตร ภูมิศักดิ์(2538 : 127) กล่าวว่า ขุนเจืองในมหากาพย์นั้นกวีลุ่มน้ำกกแต่งขึ้นเพื่อสรรเสริญวีรบุรุษ

ส่วนประกอบ นิมมานเหมินท์(2538 : 10) ได้กล่าวไว้ว่า “ท้าวเจืองหรือที่มักเรียกกันว่า ขุนเจือง หรือ พญาเจืองนับว่าเป็นวีรชาติที่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายที่สุดในกลุ่มชนชาติไทหลายกลุ่มที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้ลำน้ำโขง มีเรื่องราวปรากฏในตำนานประจำถิ่นต่างๆ เช่น ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ตำนานเมืองพะเยา และตำนานพื้นเมืองสิบสองพินนา เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีวรรณกรรมในดินแดนชนชาติไทหลายแห่งที่แต่งขึ้นเพื่อเสนอเรื่องราวของวีรบุรุษ ผู้นี้โดยเฉพาะมีทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ที่เป็นร้อยแก้วได้แก่ ตำนานพญาเจือง และที่เป็น ร้อยกรองได้แก่ คำขับเจืองหาญ ที่แต่งขึ้นในสิบสองพินนา บทประพันธ์เรื่องเจืองหาญที่แพร่หลายอยู่ในกลุ่มไทดำในเวียดนาม บทประพันธ์เรื่องท้าวฮุ่งหรือท้าวเจือง และเรื่องท้าวบาเจือง หรือที่รู้จักกันว่าเรื่องท้าวฮุ่งท้าวเจือง ซึ่งแต่งขึ้นในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นต้น

นอกจากนี้ ธิดา สาระยา(2538 : 174) กล่าวถึงเรื่องของท้าว ขุน พญา ไว้ว่า ขุนเจือง ถูกเรียกด้วยคำว่า “ขุน” นำหน้าในฐานะ “นาย” ของกลุ่มชนชาติ บางแห่งได้รับความนิยมนำด้วย คำว่า “ท้าว” หรือ “พญา” แล้วแต่ลักษณะทางวัฒนธรรม เอกสารของไต่สวนมักเรียกว่า “ขุน” ในขณะที่ไต่สวนเรียก “พญา” แต่ของลาวเรียก “ท้าว” เห็นได้จากกลอนพื้นท้าวฮุ่ง-ท้าวเจือง ตำนานอีกหลายฉบับในภาคเหนือเรียกขุนเจืองว่า “พระยา” ซึ่งประการหลังนี้คงเป็นเรื่องการบันทึกคัดลอกแบบแปรรูปคำต่างกันไป

ท้าวฮุ่ง หรือ ขุนเจืองเป็นวีรบุรุษทางวัฒนธรรม ตามความหมายที่ว่า culture Hero เป็นวีรบุรุษที่เป็นผู้นำทางวัฒนธรรม ผู้ซึ่งได้สร้างแบบแผน พฤติกรรม วิถีชีวิต จารีตประเพณี ความเชื่อให้แก่ชุมชนวีรบุรุษประเภทนี้ไม่มีชื่อปรากฏในประวัติศาสตร์ แต่จะพบในตำนาน(myth) พงศาวดาร นิทานประจำถิ่น(Legend)

และไม่สามารถระบุสมัยได้แน่ชัด ได้แต่เพียงประมาณอย่างคร่าวๆว่าจะอยู่ยุคสมัยใดสมัยหนึ่ง มักมีชีวิตที่โลดโผน มีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ จนกลายเป็นกึ่งเทพกึ่งมนุษย์(สุกัญญา สุจฉายา , 2542)

จากการศึกษาประวัติท้าวฮุ่งหรือขุนเจือง พบว่ามีความสอดคล้องกับหลักการข้างต้น กล่าวคือในสมัยโบราณก่อนประวัติศาสตร์ ท้าวฮุ่งหรือเจืองได้เป็นผู้นำในการสร้างบ้านแปลงเมืองเล็กๆ สอนให้ชาวเมืองเรียนรู้ การกสิกรรม ได้แก่ การทำนาหาเนื้อหาปลา การถนอมอาหาร การคมนาคม สร้างแบบแผนพฤติกรรมอยู่ร่วมกัน สอนระเบียบจารีตประเพณี พิธีกรรมการนับถือผี วิถีชีวิต ความเชื่อ ตลอดจนการทำศึกสงคราม การปกครอง จนกระทั่งต่อมาได้ทำสงครามรวบรวมนครรัฐต่างๆเข้าด้วยกันจนเป็นปึกแผ่น ได้สร้างวีรกรรมในด้านต่างๆเป็นอันมาก คนชาติไทบริเวณลุ่มน้ำโขง ได้แก่ ไทลื้อ สิบสองปันนา ล้านนา ล้านช้างและภาคอีสานของไทยได้นำเอาวีรกรรมของท้าวฮุ่งมาเล่าสู่กันฟังเป็นนิทานวีรบุรุษประจำเผ่า เล่าสืบต่อกันมาโดยไม่ขาดสายและได้สร้างอภินิหาร อิทธิฤทธิ์ผนวกเข้าด้วย ครั้นต่อมาภายหลังได้มีผู้บันทึกเป็นนิทานปรัมปรา หรือตำนานเรื่องท้าวฮุ่งขุนเจืองจึงปรากฏเป็นลายลักษณ์(ธวัช ปุณโณทก, 2541)

เรื่องราววีรบุรุษท้าวฮุ่งหรือขุนเจืองได้ขยายออกไปเป็นบริเวณกว้าง ธิดา สาระยา(2538) กล่าวว่า ในพรมแดนของชนชาติได้กล่าวถึงขุนเจืองจากตำนานประวัติศาสตร์หลายถิ่นอย่างกว้างขวางซึ่งกระจายการตั้งถิ่นฐานในบริเวณลุ่มน้ำโขงตอนกลางตามแนวตะวันตกตะวันออก ตั้งแต่รัฐฉานของพม่า ทางตะวันตกเฉียงใต้ของจีนแถบสิบสองปันนา ทางเหนือของประเทศไทย ตอนเหนือของลาวและเวียดนาม หรือตามชื่อเมืองที่มีประวัติการเคลื่อนไหวในยุคโบราณของภูมิภาคนี้ ได้แก่ เชียงตุง เชียงรุ่ง เชียงแสน พะเยา เชียงใหม่ ลาว เชียงขวาง และแกวปะกัน คือ ญวน

ขอบเขตการขยายตัวของตำนานวีรบุรุษขุนเจืองได้แผ่ขยายครอบคลุมกลุ่มลาว เวียดนามนามขุนเจืองจึงเป็นวีรบุรุษในตำนานลุ่มน้ำโขงโดยสมบูรณ์ การบันทึกเรื่องราวลายลักษณ์อักษร ที่เกิดขึ้นในสมัยหลัง ช่วยแพร่เรื่องขุนเจืองสู่ดินแดนอื่นของชาติได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ที่เห็นได้ชัดเจนคือ เชียงรุ่ง ได้ยกย่องขุนเจืองอยู่ในฐานะวีรบุรุษต้นประวัติศาสตร์ของบ้านเมือง ที่สำคัญคือ เรื่องราววีรกรรมของท้าวฮุ่งหรือเจืองได้รับการถ่ายทอดออกมาเป็นวรรณกรรมทั้งที่เป็นมุขปาฐะและวรรณกรรมลายลักษณ์ซึ่งต่อมาได้รับการยกย่องว่าเป็นมหากาพย์

มหากาพย์ที่มีชื่อเสียงของโลกมีไม่มาก ได้แก่มหากาพย์รามายณะ มหาภารตะ อีเลียด โอเดสซี และโธลอสต์ ซึ่งมีลักษณะร่วมที่เห็นได้ชัดก็คือ เป็นเรื่องยาว มุ่งสวดตีวีรกรรมของ ผู้กล้าหาญของชาติ หรือสังคม

ช่วงเวลาที่จะเกิดเป็นมหากาพย์ได้นั้นมักจะเป็นช่วงที่บ้านเมืองยังไม่เป็นปึกแผ่นหรือยังไม่สงบเรียบร้อย จินตนา ยศสุนทร (2521 : 28) กล่าวว่า มหากาพย์เป็นลักษณะของวรรณกรรมสมัยเมื่อชาติบ้านเมืองยังไม่เป็นปึกแผ่นจึงถือเรื่องเกียรติเป็นเรื่องสำคัญ ดังเช่นในยุคของอัศวินเมื่อพันสมัยนั้นแล้วก็ไม่เป็นที่นิยม

ในการศึกษามหากายเรื่องท้าวฮุ่งหรือเจืองนั้นพบว่าท้าวฮุ่งหรือเจืองนั้นมีลักษณะความเป็นวีรบุรุษอย่างหลากหลายและสามารถประมวลผลเพื่อเสนอข้อค้นพบได้ดังต่อไปนี้

ความเป็นวีรบุรุษของท้าวฮุ่งหรือเจือง

1. ทรงมีพระปรีชาสามารถในการรบ

ทรงเชี่ยวชาญในการรบ ท้าวฮุ่งหรือเจืองมีความสามารถในการรบ และมีคุณลักษณะพิเศษคือมีอาวุธสำคัญคู่บุญบารมี คือ ดาบฮางเซ็ง และมีช้างศึกที่เก่งกล้าสามารถ มีความแข็งแรงมาก คือ ช้างเผือกพานคำ นอกจากนี้ยังได้ของวิเศษจากนางจ๋อมหญิงคนรัก นางเล่าให้ฟังว่าเป็นของบิดาให้ไว้ ใช้ออกศึกทำให้ปลอดภัยและได้รับชัยชนะ การสงครามในสมัยนั้นนิยมชนช้างท้าวฮุ่งหรือเจืองนั้นมีความสามารถในการชนช้างเป็นอย่างยิ่ง ดังบทประพันธ์ที่ว่า

“...กาท่องเนื้อเจ้าฮุ่ง	เจืองหาญ
คิงมือยอฮิ้นแหวน	ผายชี้
เลยผันช้างพานคำ	คุงกว่า
บัฐ ก็หมื่นฮ้อยฮุมพร้อม	พาบชน

(สิลา วีระวง, 2548 : 100)

จากบทประพันธ์ที่ยกมาจะเห็นได้ว่าท้าวฮุ่งหรือเจืองต้องรับศึกหนักเพราะเป็นการทำศึกชนช้างที่เป็นกองทัพใหญ่เป็นหมื่นร้อย เท่ากับ หนึ่งล้านและก็สามารถเอาชนะได้นอกจากนี้ก็ยังบัญชาการทัพได้ดี กำกับแม่ทัพต่างๆในการโจมตีให้ได้ชัยชนะ ข้าศึกก็กลัวเกรง ดังบทประพันธ์ที่ว่า

“...ทอว่า	ยะหว่างไว้ช้างใหญ่	คุณเมือง นั้นเนอ
กูจัก	มवलแพนกวนหมู่หลวง	ไหลเข้า
บอกแก่	ขุนพลพร้อมขุนนาย	เนื่องนึ่ง
	ขุนใหญ่พร้อมโดยเจ้า	อยู่ฟัง

(สิลา วีระวง, 2548 : 98)

แต่นั้น	พระบาทท้าวชมชื่น	ยินสงวน
	คุณพางเป็นเชื่อนแข็ง	ชนงตัน
มาจัก	แปงพลล้วนเดาดี	ดาแต่่ง
	เห็นที่แกวมากล้น	ลุงเจ้าชู่กาย

(สิลา วีระวง, 2548 : 98)

จากบทประพันธ์ที่ยกมา แสดงให้เห็นถึงการออกคำสั่งบัญชาการรบแก่แม่ทัพและกองทหาร ว่าควรจะเป็นแบบใดจึงจะเอาชนะได้ ท้าวฮุ่งจะสู้รบเคียงบ่าเคียงไหล่กับไพร่พลทุกครั้ง บางครั้งท้าวฮุ่งก็จะ ตะลุยด้วยตนเองก็มี มีความสามารถในการใช้อาวุธได้ดีและแม่นยำ มีความถนัดและคล่องตัวในการใช้ดาบฮาง เซ็งซึ่งเป็นดาบคู่บารมี

2. ทรงมีความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว

ท้าวฮุ่ง หรือ เจียงมีความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวในการทำศึกสงครามไม่เกรงกลัว ความตาย ยอม ตายอย่างกล้าหาญ มีบทประพันธ์หลายแห่งที่กล่าวถึงความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว ของท้าวฮุ่ง หรือ เจียง เช่น

...ท้าวอวยหน้าเตินปาว

ทุกกาย

เฮาจักกองกันตาย

ไช่เดียว ลางแล้ว...

(สิลา วีระวง, 2548 : 244)

...แต่นั้น นกเบื้องข้างฟ้าฮ้วน

ฟังมา

เจียงจักผืนตัวตาย

ไช่ลือ เลยห้าม

(สิลา วีระวง, 2548 : 245)

3. ทรงอุทมนบุญญานภาพ

ท้าวฮุ่งหรือเจียงมีพระบุญญานภาพเพียบพร้อมไปด้วยพระเกียรติ พระยศ พระเดช พระกรุณาธิคุณ พระเมตตาและพระบารมี มีบุญวาสนา ประชาชนยกย่องสรรเสริญ ในตอน “อุบัติบั้น” ได้กล่าวถึงท้าวฮุ่งหรือ ขุนเจียงเป็นเทพบุตรจุติมาเกิด โจรทำนายว่าดีเลิศ จะได้เป็นใหญ่ มีชื่อเสียงก้องจักรวาล มีสิ่งของคู่บารมี ได้แก่ช้างเผือกพานคำ ช้างเงินคู่ และดาบฮางเซ็ง มีผู้นำสิ่งของมาถวายมิได้ขาด ยิ่งเจริญพระชันษามากก็ยิ่ง ทรงอุทมนบุญญานภาพมากขึ้นเป็นที่เลื่องลือ ท้าวจักรวาล ดั่งบทประพันธ์ที่ว่า

ลือยี่เจ้าตัวสร้อย

เซ็งท้าว จักรวาล

(สิลา วีระวง, 2548 : 153)

การที่จะทรงอุดมบุญญาภาพได้นั้นต้องเป็นที่เกรงขามของเมืองอื่นๆจนกระทั่งต้องมาขอเป็นเมืองขึ้น เพื่อพึ่งพระบรมโพธิสมภาร ปรากฏว่าในเรื่องได้กล่าวถึงเมืองต่างๆทั่วสารทิศได้เดินทางมาเข้าเฝ้าท้าวฮุ่งหรือเจืองและได้ถวายส่วยเครื่องบรรณาการเป็นจำนวนมาก ทั้งทองคำ เงิน ช้าง ม้า ที่มาจากแดนไกลก็มี จีน จาม มอญมาน เป็นต้นแสดงให้เห็นว่าทรงอุดมบุญญาภาพเป็นอย่างยิ่ง

การที่ผู้ทรงอุดมบุญญาภาพจะเสด็จไปไหนมาไหนย่อมมีขบวนแห่อย่างสมพระเกียรติ ในเรื่องราวนี้ได้มีบทร้อยกรองที่กล่าวถึงการเสด็จของท้าวฮุ่งหรือเจืองว่าประกอบไปด้วยขบวนแห่ยิ่งใหญ่ งดงาม อลังการ สมพระเกียรติ การเป็นผู้ทรงอุดมบุญญาภาพด้วยบุญบารมีนั้นจะต้องมีเครื่องประกอบแสดงเป็นจำนวนมาก ในการแห่แห่น มีการเชิญเครื่องสูงต่างๆ เช่น พัดโบก จามร เครื่องประโคมแตร สังข์และอื่นๆ มีคนเข้าเฝ้ากราบไหว้เป็นจำนวนมาก แสดงถึงความยิ่งใหญ่ สังเกตได้จากบางตอนของบทประพันธ์ดังต่อไปนี้

...เพราะเมื่อภูวนาท้าว	จักจาก เมืองหลวง
ผายแฉงบัวออกมา	เกยกว้าง
พั้งามห่างเดาดา	เฮียงแทบ
พระบาทเจ้าตัวช้าง	ใจแจ้ง นิ่งเนา

.....

...อึ้งอึ้งเหลือมไกวแกว่ง	จามร
แตรสังข์เพลงพาทย์แคน	เสียงห้าว

กุญชรช้างพานคำ	ยกย่าง
อวสั่งท้าวทองล้าน	ที่ทาง

(สิลา วีระวง, 2548 : 160)

...ญาบญาบเบื่องฟ้าเบิก	ยอมมือ
सानสานเสียงล่ำมแหน	ทุกกำ
ลือเซ็งเจ้าเงินยาง	ยศมาก
ทุกที่ซ้ำขอไหว้	อ่อนเจือง

(สิลา วีระวง, 2548 : 183)

4. ทรงมีภาวะผู้นำที่ดี

ลักษณะของความเป็นวีรบุรุษ อีกประการหนึ่งก็คือ การที่ทรงมีลักษณะความเป็นผู้นำ ในการวิเคราะห์ความเป็นวีรบุรุษของท้าวฮุ่งหรือเจืองนั้นปรากฏว่าทรงมีภาวะผู้นำตั้งแต่ยังทรง พระเยาว์สังเกตจากงานพระศพของพระบิดา คือขุนจอมธรรมสวรรคต ขณะนั้นท้าวฮุ่งหรือเจือง ยังเยาว์ แต่ก็รับเป็นภาระในการบริหาร กำกับนัดหมายบริวารเพื่องานพระศพของพระบิดา การเก็บอัฐิขุนจอมธรรมในลักษณะของแม่งานจนสำเร็จ

นอกจากนี้ยังเป็นผู้นำชุมชนที่ ดูแล นำชาวบ้านทำงาน ทำนา บริหารจัดการและสั่งสมสภาวะผู้นำ ความเป็นผู้นำในตัวของท้าวฮุ่งหรือเจืองนั้นมีอยู่ในสามัญสำนึกและมีความลึกซึ้งตั้งแต่สมัยยังเป็นหนุ่มน้อยอยู่ในบทประพันธ์ได้กล่าวถึงว่าขณะที่พระบิดาพึ่งสิ้นพระชนม์ ท้าวฮุ่งหรือเจืองก็มีความคิดเป็นห่วง กังวลว่าประชาชนจะอดอยากหิวโหยแสดงให้เห็นถึงความมีจิตใจ เป็นนักปกครอง มีจิตบริหาร มีการบริหารชุมชนเพื่อทำนา ท้าวฮุ่งใช้วิธี ทำเอง พาทำ มอบหมายหน้าที่การงานให้ทำ ใ้รับผิตชอบ สังเกตได้จากตอนทำนาและโหม่เนื้อดังต่อไปนี้

	...แต่นั้น เจืองก็ปูนแบ่งไว้	ยังไถเชือกคว่ำ
	เดือนแต่งตั้งเผื่อไว้	คว่ำควาย
อันว่า	อ้ายคว่างให้ไปแต่ง	เฮื่อนนา พั้นก่อน
	เถิงเมื่อวันลุนกูจิง	ซีไป สุนกล้า
	ท่อย่าเคื่องใจด้วย	ควายฮาม น้อยหนุ่ม
	เผิกก็ยงไปคุ่น	ปีล้า ล่วงเถิง
๗๑.....	

(สิลา วีระวง, 2548 : 7)

	แล้วจึงไขผักตูกวาย	ออกผั้น ผยองฝ้าย
	เจืองก็ทะยานโยงเต้น	บายไถซุกแล่น
	เจืองหว่านเข้าสุนกล้า	ทีนา
๗๒.....	

(สิลา วีระวง, 2548 : 7)

จากบทร้อยกรองที่ยกมาแสดงให้เห็นภาวะผู้นำของท้าวฮุ่งที่ได้ชักชวนบริวารทำนา บางครั้งก็ลงมือปฏิบัติเอง นอกจากนี้ยังสอนวิธีการทำนา การหาเนื้อหาปลา และวิธีเก็บถนอมรักษาอาหารให้มีกินตลอดปี สะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาในสมัยโบราณ

ภาวะความเป็นผู้นำของท้าวฮุ่งนั้นมีความเป็นประชาธิปไตย ไม่เผด็จการ ทำศึกเสร็จแล้วจึงถามแม่ทัพ นายกองและบริวารว่าจะสู้ต่อ หรือจะตามไปตีซ้ำดังบทร้อยกรองที่ว่า

...ท้าวฮุ่ง	ไซเงื่อนถ้อยถามหมู่	ลุงอาว
	ผายความยินสื่อเมือง	ฝูงเหง่า
บัดนี้เฮากี้	พินแมนฮ้ายคาเวียง	สะสว่าง
เพิงที่	เมี้ยนเครื่องเข้าเชียงล้าน	ลวดงาย

(ศิลา วีระวง, 2548 : 7)

ในฐานะที่ท้าวฮุ่งเป็นหัวหน้าซึ่งการบริหารปกครองโดยทั่วไปแล้ว ในสมัยก่อน ส่วนมากจะปกครองแบบราชาธิปไตย มีพระราชาเป็นใหญ่มักจะตัดสินใจด้วยอำนาจ แต่ท้าวฮุ่งกลับให้ความสำคัญในการถามปรึกษา แสดงให้เห็นถึงภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย ทรงเป็นผู้นำที่มีความยุติธรรม นอกจากนี้ยังแบ่งนา แบ่งเมือง ให้แม่ทัพหรือคนสนิทไปปกครอง เป็นการส่งเสริมกำลังใจด้วย

ทรงมีภาวะผู้นำที่รอบคอบ มองกว้างไกล สะท้อนให้เห็นถึงวิสัยทัศน์อันกว้างไกล ท้าวฮุ่งมีความรอบคอบ และมองกว้างไกลทุกด้านมองเห็นการไกลทุกอย่างเป็นนักปกครองที่ดีเป็นที่เลื่องลือไปทั่ว นอกจากนี้แล้วท้าวฮุ่งยังมีวิธีการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ขึ้นมา เป็นการให้โอกาสดังบทร้อยกรองที่ว่า

...ฮิ่นฮิ่นเทียนคับคั่ง	โห่งคำ	
เจืองกี้	วางความสอนคว่างเฉียบ	ฝูงเหง่า
	สุกี้เอากันตันทุก	ประการ แหนฮ่าง
บัดนี้	เมืองใหญ่กว้างมหาโลก	ลือเฮา
	อย่าแผกถ้อยไว้คว่าง	คิดปอง
	เอากันแข็งแสงเซียง	ตางท้าว
	คองไตฮ้ายไตตี	คูถี้
	อย่าเถียงนะนำก้าวเข้ม	ค้ำกล้าสะหา

(ศิลา วีระวง, 2548 : 156)

จากบทร้อยกรองที่ยกมาแสดงให้เห็นถึงการที่ท้าวฮุ่งหรือเจืองได้จัดอบรมการสั่งสอนแก่แม่ทัพและคนสนิท ในสภาวะของผู้หน้านั้น นอกจากทำได้ด้วยตัวเองแล้วมักที่จะได้แนะนำสั่งสอนให้ผู้อื่นได้รับประโยชน์ด้วย

ท้าวฮุ่งนั้นเป็นผู้นำที่ให้ความเสมอภาคทั้งเพศหญิงและเพศชาย เคารพในสิทธิสภาพสตรี มีการแบ่งเมืองให้ผู้หญิงปกครองเมือง เช่นให้นางจอมผู้เป็นมารดาไปครองเมืองปะกัน ให้นางเม็ง หรือป้าของท้าวฮุ่งไปสร้างเมืองใหม่มีช้างม้าเป็นจำนวนมาก บ้านเรือนกว้างใหญ่

มีการปูนบำเหน็จรางวัลแก่ขุนศึกท้าวทหารส่งเสริมขวัญและกำลังใจ เช่นการยกย่องความดีความชอบของเหล่าทหารและญาติ

ท้าวฮุ่งมีภาวะผู้นำที่มีความสามารถเป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้ เมื่อข้าศึกจากเมืองปะกัณมาประชิดเมืองเงินยาง ท้าวซิมนึกถึงท้าวฮุ่งหรือเจืองที่จะมาช่วยรักษาเมืองได้ และให้มาช่วยรบหลายครั้ง

5.ทรงยึดมั่นในหลักจารีตประเพณี

ในความเป็นวีรบุรุษนั้นท้าวฮุ่งมีความยึดมั่นในหลักความเชื่อที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ ท้าวฮุ่งยึดมั่นในประเพณี และความเชื่อ เช่นการเลี้ยงผี การปาดข่าแหลหะควายเพื่อพิธีกรรม แต่ผีบรรพบุรุษตั้งในบทประพันธ์ที่ว่า

“เจ้าจิ้งให้จำซ่อน	เฮวฮีบ ครัวควาย
พิธีกรรมผีหมูก่า	เป็นด้า
ปูนปายพร้อมทุกชั้น	ขวัญคู่
พระพี่น้องสองเจ้า	นั่งเฮียง

(สิลา วีระวง, 2548 : 46)

แสดงให้เห็นว่ามีการทำบุญสุนทานยึดมั่นในพระพุทธศาสนา มีธรรมในการดำเนินชีวิต มีความกตัญญูรู้คุณ ได้แก่ การสำนึกบุญคุณบิดามารดา พี่ชายและผู้มีบุญคุณ

6.เป็นที่เคารพรักและมีความรักที่มั่นคง

ในความเป็นวีรบุรุษของท้าวฮุ่งหรือเจืองนั้น มีความใกล้ชิดสนิทสนมกับไพร่ฟ้าประชาชนเป็นอย่างยิ่ง ทุกคนรักและจงรักภักดีต่อท้าวฮุ่งตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์จนตลอดพระชนม์ชีพ เพราะมีพระจริยวัตรที่งดงาม เป็นนิสัยทำให้เป็นที่รักของบุคคลทั่วไป แม้กษัตริย์ต่างเมือง เช่น ท้าวซิม ก็ยังนิยมชมชอบในนิสัยใจคอความเป็นคนดีของท้าวฮุ่ง จึงทุ่มเทความรักให้ และประกาศยกลูกสาวให้ด้วย มีบทร้อยกรองที่แสดงว่าท้าวซิมรักท้าวฮุ่งปานดวงตาว่า...

“...ทอว่า	คิดฮุ่งผู้เหง้า ดูเก็ง	สองตา ออกแล้ว
เขาก็	มवलแมนแดงดาดเวียง	วังล้อม

(สิลา วีระวง, 2548 : 68)

นอกจากนี้แล้วยังเป็นที่รักของท้าวทหารทั้งหลาย เมื่อมีเหตุการณ์ไม่สงบเรียบร้อย มีศึกมาประชิดหรือต้องต่อสู้กับข้าศึก เหล่าทหารก็จะขันอาสาออกรบและตายแทนท้าวฮุ่ง ดังบทร้อยกรองต่อไปนี้

“...สว่าสว่าลั่นโยเซศ	ฝูงหาญ
ขานอาวถวิลนอกใน	ตางเจ้า
ทุกนายพร้อมขุนกวาน	แล้วอย่า
เมี้ยนหมู่เข้าเทแล้ว	พองลง”

(สิลา วีระวง, 2548 : 73)

จากบทร้อยกรองดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความรัก ความศรัทธาของทหารที่มีต่อท้าวฮุ่ง กล้าตายและยอมสละชีวิตเพื่อสู้ตายแทนท้าวฮุ่งได้

ในกรณีของหญิงคนรัก นางง่อมได้จัดทัพเพิ่มเติมให้ท้าวฮุ่งด้วยความรัก เหนือสิ่งอื่นใดก็คือความรัก จากนางง่อม ที่เสียสละทุกอย่าง เป็นต้นว่าของศักดิ์สิทธิ์ป้องกันภัยต่างๆ เพื่อให้ท้าวฮุ่งปลอดภัยและได้ชัยชนะกลับมา สังเกตจากบทร้อยกรองต่อไปนี้

“...หมักหม่อนหน้าง่อมสั่ง	มาดา
เดี่ยวจักแกลงคำคืน	คอบเจือง ในห้อง
เฮาก็ ชมแพงเพียงสองตา	ตงพี จริงแล้ว
ประดับพวกพ้องทั้งข้าง	ช้อยหลาน

(สิลา วีระวง, 2548 : 73)

“...นางจิ่ง	แจงดูสร้อยสังวาล	มุกมาศ
	แหวนขอดลั่นคำเข็ม	ขอบลาย
	พรั่งพรั่งเหลื่อมมณีราช ฤทธา	
	พรายพรายควรวค่าเมือง	พันพ้อง
เฮียกชื่อ	นาคาเหลื่อมแสงสุรย์	เสด็จยาตร
	พ่อย่อมย้อยยกไว้	ใส่หัว
ปางเมื่อ	พระพ่อเข้ายาดท้าว	เชียงแทนทามผี เผ่านั้น
	ครันยกยกยื่นแมน	มัวไข
	นางก็พาทีท้าว	ทวนกลอน กอยบอก
	พีบไว้เวนให้	ช้อยแสง”

(สิลา วีระวง, 2548 : 80)

สุดยอดของเรื่องแห่งความรักก็คือ มีความรักมั่นคง มีสัจจะ ซื่อตรงต่อคนรัก เมื่อครั้งที่ ตีเมืองปะกัน ได้รับชัยชนะ ได้ทรัพย์สิน เงินทองและผู้หญิงมากมาย ท้าวฮุ่งมีความสุขสบายแวดล้อมด้วยบริวารเฝ้าแทนแห่ง

แต่ก็ยังมีความมั่นคงรักคิดถึงนางจ้อมด้วยความซื่อสัตย์และไม่ลืมคำสัญญาที่ให้ไว้ว่าจะนำสินสอดมาขอแต่งงาน แสดงให้เห็นถึงความรักที่มั่นคง

วีรกรรมการสู้รบของท้าวฮุ่งหรือเจียง

ท้าวฮุ่งได้ทำศึกสงครามด้วยความกล้าหาญหลายครั้ง แต่ครั้งก็ได้รับชัยชนะทำให้กองทัพมีความภาคภูมิใจ ฮึกเหิมในการต่อสู้และมีกำลังใจในการทำสงคราม ได้แก่การไปทำศึกที่เมืองเงินยาง ท้าวฮุ่งได้รับการขอร้องให้ไปช่วยลุงซิมเพื่อทำศึกกับพวกแควเมืองปะกันที่ยกทัพมาล้อมเมืองเงินยางเพราะต้องการชิงนางอ้วไปเป็นชายาท้าวแองกา ท้าวฮุ่งได้รับชัยชนะจับตัวท้าวแองกาได้และได้ชนช้างกับท้าวกว่าพระยาแควและตัดคอท้าวกว่าได้เป็นวีรกรรมอันหาญหาญของท้าวฮุ่ง

ต่อมาไปทำศึกที่เมืองปะกัน โดยหลังจากที่ช่วยเหลือเมืองเงินยางให้ปลอดภัยแล้วท้าวฮุ่งได้ยกทัพตามไปตีพวกแควถึงเมืองปะกัน ทำศึกที่เมืองปะกัน ท้าวฮุ่งชนะยึดครองเมืองได้

ต่อมาไม่นานได้ยกกองทัพไปทำศึกที่เมืองตุมวาง สาเหตุที่ท้าวเจียงต้องยกทัพไปตีเมือง ตุมวาง เพราะหุ่นบงกับคำหึงไปก่อวุ่นพวกข้าพวงเข้าปล้นเมืองปะกัน ท้าวเจียงจึงต้องตามไปจัดการ ได้ทำศึกกับพระยาฟ้าฮ่วน ท้าวตายนิน ท้าวตาทอกเจ็ดไห ตลอดจนพวกผี และแถนล่อ ท้าวฮุ่งหรือเจียงต่อสู้จนสุดกำลัง หหมดแรงถูกปลงพระชนม์กลางสนามรบ

เมื่อสิ้นพระชนม์แล้วท้าวฮุ่งหรือเจียงได้ไปกำเนิดบนสวรรค์มีกองทัพที่ยิ่งใหญ่และไพร่พลเป็นจำนวนมาก บรรดาแม่ทัพนายกองและทหารต่างๆก็เป็นทหารเดิมที่เคยทำสงครามร่วมกันเมื่อครั้งที่มีชีวิตเป็นมนุษย์อยู่นั่นเอง บนสวรรค์นั้นท้าวฮุ่งหรือเจียงได้ทำศึกบนสวรรค์หลายครั้งได้รับชัยชนะมีเมืองขึ้นเป็นจำนวนมาก

วีรกรรมที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของการทำศึกสงครามในสมัยโบราณก็คือการกระทำยุทธหัตถีหรือการชนช้าง ในมหากาพย์ท้าวฮุ่งหรือเจียงได้พรรณนาการกระทำยุทธหัตถีของท้าวฮุ่งหรือเจียงไว้หลายครั้งมีทั้งได้รับชัยชนะและพ่ายแพ้ตอนสิ้นพระชนม์การชนช้างหรือยุทธหัตถีที่สำคัญของท้าวฮุ่งมีดังต่อไปนี้

ครั้งแรกเป็นการกระทำยุทธหัตถีกับท้าวกว่าและตัดคอท้าวกว่าได้เป็นวีรกรรมอันหาญหาญของท้าวฮุ่งที่ได้แสดงความสามารถให้ลูกกับป่าเห็น สามารถช่วยเหลือชาวนครเงินยางได้อย่างกล้าหาญ และเป็นการกอบกู้เกียรติ ศักดิ์ศรีลูกผู้หญิงให้กับนางอ้ว

ต่อมาท้าวฮุ่งยกพลไปตีเมืองปะกัน กล่าวคือหลังจากที่ตีฝ่าวงล้อมของพวกแคว ปะกันเพื่อเข้าไปช่วยเมืองเงินยางได้แล้วก็ยกกองทัพตามไปตีเมืองปะกันและได้ชนช้าง กับพวกแควจนได้ชัยชนะและยึดเอาเมืองได้

อีกไม่นานท้าวฮุ่งยกทัพไปตีเมืองตุมวางเพื่อช่วยเหลือพวกข้าพวง ศึกครั้งนี้ได้ขยายวงกว้าง ออกไปอย่างกว้างขวาง ท้าวฮุ่งต้องทำศึกกับพระยาฟ้าฮ่วน ท้าวตายนิน ท้าวตาทอกเจ็ดไห ตลอดจนจนพวงผี และ แถนล่อ ท้าวฮุ่งต่อสู้จนสุดกำลัง หมดแรงถูกปลงพระชนม์ สันพระชนม์กลางสนามรบ (ชูศักดิ์ ศุภรณันท์, 2553 : 124-125)

บทสรุป

จะเห็นได้ว่าท้าวฮุ่งหรือเจือง มีพฤติกรรมที่สร้างคุณประโยชน์ให้แก่บ้านเมือง ในสมัยนั้นเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นการสร้างบ้านแปลงเมือง การปกครองดูแลไพร่ฟ้าประชาชน การอบรมสั่งสอนศีลธรรมจรรยา การสร้างแบบแผนพฤติกรรม วิถีชีวิต จารีตประเพณี การนับถือผีและบรรพบุรุษ การป้องกันบ้านเมืองของตนเอง การทำสงครามขยายอาณาเขตประกาศแสนยานุภาพ การป้องกันบ้านเมืองในกลุ่มเครือญาติของนครรัฐต่างๆ โดยเฉพาะกรณีที่ได้ไปช่วยลุงซิมทำศึกเพื่อรักษาเกียรติยศเกียรติยศ ช่วยรักษาศักดิ์ศรีลูกผู้หญิงซึ่งเป็นชัตยนาธิของ นางอ้ว การพิทักษ์รักษาพวกข้าพวงคำที่มีบุญคุณ การต่อสู้เพื่อเกียรติและศักดิ์ศรีของลูกผู้ชายเพื่อชาติบ้านเมืองและกรณีสุดท้าย ท้าวฮุ่งเจืองได้ออกสู้รบเคียงบ่าเคียงไหล่กับทหารหาญ จนถึงวาระสุดท้ายทรงเสียสละพระชนม์ชีพเพื่อชาติบ้านเมืองอย่างสมพระเกียรติแห่งวีรบุรุษ สมควรได้รับการยกย่องเป็นวีรบุรุษผู้ยิ่งใหญ่เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีต่อไป

บรรณานุกรม

- จิตร ภูมิศักดิ์. ขุนเจือง:ชาวเสียมแห่งลุ่มน้ำกก. ในสุจิตต์ วงษ์เทศ(บรรณาธิการ) **ท้าวฮุ่งขุนเจือง วีรบุรุษสองฝั่งโขง.**(118-149) กรุงเทพฯ :มติชน.2538.
- จินตนา ยศสุนทร,คุณหญิง. **ประวัติวรรณคดีฝรั่งเศส.**กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.2521.
- ชูศักดิ์ ศุภรณันท์.**วรรณคดีวีรบุรุษไทยและลาว** วิทยานิพนธ์ หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.2553.
- ดวงเดือน บุญญาวง.**แนวคิดและฮึดคอง ท้าวฮุ่งท้าวเจือง.** กรุงเทพฯ : มติชน.2540.
- ธวัช ปุณโณทก.**ท้าวฮุ่งขุนเจือง วีรบุรุษสองฝั่งโขงกับการรับรู้ในเอกสารประวัติศาสตร์ของล้านช้าง.ในตำนานเกี่ยวกับท้าวฮุ่งหรือเจือง:มิติทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม.**(หน้า 76-95) กรุงเทพฯ : สถาบันไทยศึกษา.2541.
- ธิดา สาระยา.**จาก-หนงจ้อเกาถึง-ขุนเจือง.ใน พรมแดนของชนชาติ ใน สุจิตต์ วงษ์เทศ(บรรณาธิการ) **ท้าวฮุ่งขุนเจืองวีรบุรุษสองฝั่งโขง.**(หน้า150-180)กรุงเทพฯ : มติชน.2538.**

ประคอง นิมมานเหมินทร์มหากาพย์เรื่องท้าวบาเจือง: มหากาพย์สองฝั่งโขง. ในสุจิตต์ วงษ์เทศ (บรรณาธิการ) **ท้าวฮุ่งขุนเจืองวีรบุรุษสองฝั่งโขง**.(หน้า 76-95)กรุงเทพฯ : มติชน.2538.

สุกัญญา สุจฉายาพระร่วงในประวัติศาสตร์และวีรบุรุษทางวัฒนธรรม. **วารสารภาษาและวรรณคดีไทย**, 16(12),212-216.2542.

สุจิตต์ วงษ์เทศ(บรรณาธิการ) **ศิลปวัฒนธรรมฉบับพิเศษ มหากาพย์ของอุษาคเนย์ ท้าวฮุ่ง ขุนเจือง วีรบุรุษสองฝั่งโขง**.กรุงเทพฯ : มติชน.2538.

สีลา วีระวงส์.สุจิตต์ วงษ์เทศ(บรรณาธิการ) **ท้าวฮุ่ง ขุนเจือง : วีรบุรุษสองฝั่งโขง**.กรุงเทพฯ : มติชน. 2548.

สีลา วีระวงส์.สุจิตต์ วงษ์เทศ(บรรณาธิการ) **ท้าวฮุ่ง ขุนเจืองมหากาพย์ของอุษาคเนย์**. กรุงเทพฯ : มติชน.2548.

สีลา วีระวง.(มปป.) **มหากาบท้าวฮุ่ง ท้าวเจืองสะบับสมบูรณ**. เวียงจันทน์ : สถาบันค้นคว้า ศิลปะวันนะคะดี .คณะกัมมะการค้นคว้าวิฑะยาสาทสังคัมแห่งลัด.

สีลา วีระวง **มหากาบท้าวฮุ่ง ท้าวเจือง** .เวียงจันทน์ : สถาบันค้นคว้า ศิลปะวันนะคะดี .คณะกัมมะการค้นคว้าวิฑะยาสาทสังคัมแห่งลัด.1994.